

Lausunto

02.10.2025

Asia: VN/28426/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Business Finland kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavia huomioita asiaan:

Tulevan hyvinvointimme kannalta on tärkeää, että Suomi tunnistanut korkeatasoisen osaamisen ja TKI-toiminnan merkityksen kilpailukyvyyn, tuottavuuden kasvun ja hyvinvoinnin perustana. Kestävä talouskasvu perustuu pitkällä aikavälillä tutkitusti ennen kaikkea tuottavuutta parantaviin aineettomiin investointeihin, joilla luodaan uutta osaamista ja innovaatioita. Talouskasvun turvaamisesta ja julkisen talouden vahvistamisesta nousevat tarpeet Suomen T&K-panostusten kasvattamiselle on hyvin vakuuttavasti analysoitu ja perustelu useissa viimeaikaisissa selvitys- ja valmisteluhankkeissa. (Katso esim. (a) Vihriälä, Vesa; Holmström, Bengt; Korkman, Sixten; Uusitalo, Roope, Talouspolitiikan strategia koronakriisissä, Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13, (b) Kestävän kasvun työryhmä, Kestävä talouskasvu ja hyvinvointimme tulevaisuus, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:12, (c) Teknologianeuvottelukunta, Suomen teknologiapolitiikka 2020-luvulla: Teknologialla ja tiedolla maailman kärkeen, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:30, (d) Parlamentaarinen TKI-työryhmä, Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma: Parlamentaarisen TKI-työryhmän 2022 loppuraportti, Valtioneuvoston julkaisuja 2023:13, (e) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030, Hallituksen esitys HE 211/2022 vp.)

Yritysten investointipäätösten ja Suomen taloudellisen maakuvan kannalta on erittäin tärkeää, että valtion T&K-panostuksien kasvattamista koskevista sitoumuksista pidetään kiinni. Lakia valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030 (T&K-rahoituslaki) on kiitetty muun muassa siitä, että se vähentää julkisen T&K-rahoituksen ennakoimattomuutta. Julkisen rahoituksen vaihtelua on pidetty yhtenä Suomen TKI-järjestelmän heikkouksista esimerkiksi OECD:n tekemissä maa-arvioissa. T&K-rahoituslaki ja valtion T&K-rahoituksen monivuotinen suunnitelma

ovat luoneet entistä paremmin ennustettavan ja vakaamman innovaatioympäristön, joka tukee aineettomien investointien kasvua Suomessa. Paljon positiivista huomiota saaneesta päätöksestä perääntyminen aiheuttaisi huomattavaa haittaa Suomen kaupalliselle maakuvalle, ja Suomeen suuntautuissa investointisuunnitelmissa poliittisen riskin tulkittaisiin nousseen huomattavasti.

Valmisteilla oleva T&K-rahoituslain 2 § muutos pienentäisi T&K-menolisäystä 40 miljoonalla eurolla sekä vuosina 2026 että 2027. Tämä tarkoittaisi menolisäyksen leikkausta noin 15 prosentilla. Toisena muutoksena olisi BKT-ennusteen perusteella tarkistaa menolisäyksen määrää kahden vuoden välein nykyisen neljän vuoden sijasta. Lausuttavana olevassa hallituksen esityksen luonnoksessa arvioidaan, että esityksellä ei olisi merkittäviä vaikutuksia yrityksiin, korkeakuluihin eikä tutkimuslaitoksiin. Business Finland pitää mahdollisena, että muutokset kuitenkin horjuttaisivat joidenkin T&K-toimijoiden luottamusta julkisen rahoituksen ennakoitavuuteen. Tästä aiheutuvat vaikutukset voivat olla suurempia kuin mitä leikkauksen suora taloudellinen seuraus antaisi olettaa. Jos yritysten luottamus julkisen rahoituksen ennakoitavuuteen horjuu, se heikentää niiden halukkuutta lisätä riskinottoaan ja suunnata omaa rahoitustaan kunnianhimoiseen ja markkinoista kauempana olevaan T&K-toimintaan.

Julkisen talouden tilanne huomioon ottaen esitystä on sen riskeistä huolimatta pidettävä ymmärrettävänä ja toteuttamiskelpoisena. Esitetty muutos hidastaisi aiemmin esitettyä valtion T&K-panostusten kasvua, mutta on erittäin tärkeää, että siinä ei peräännyttä politiikkapäätöksen ytimenä olevasta periaatelinjauksesta, jonka mukaan valtio kasvattaa T&K-panostuksiaan kohti 1,2 prosentin osuutta bruttokansantuotteesta vuosikymmenen loppuun mennessä. Vakautta lisää myös se, että vuodelle 2026 aiemmin esitettyjä T&K-menojen lisäyksiä ei olla leikkaamassa, vaikka niiden yhteismäärä hieman ylittää valtion T&K-menojen lisäyksille päivitetystä laskelmasta määräytyvän tason.

T&K-panostusten kehitystä tarkasteltaessa on huomattava, että suoran T&K-rahoituksen kasvun hidastumista suurempi haaste innovaatiovetoisen kasvun vauhdittamiselle on luultavasti se, että muuhun innovaatiotoimintaan kuin T&K-työhön kohdistuvia rahoituskannusteita ollaan leikkaamassa rajusti. T&K-kannusteiden lisäksi Business Finlandin kautta kohdennetaan avustusmuotoista rahoitusta sellaiseen yritysten innovatiiviseen uudistumiseen, joka ei tilastoidu T&K-toiminnaksi. Tällaisia rahoituskohteita ovat erityisesti start up -yritysten kehittäminen, viennin ja kansainvälistymisen valmistelu sekä ekosysteemikehitys. Näillä rahoituskohteilla on kiinteä yhteys T&K-toimintaan, ja ne tukevat suoraan T&K-panostuksilla tavoiteltavien hyötyjen saavuttamista. Tähän rahoitukseen ollaan vuosina 2025-2026 kohdentamassa yhteensä 47 milj. euron leikkaukset. Rahoitusta uusille hankkeille voidaan tämän jälkeen myöntää enää noin 17,5 milj. euroa. (Audiovisuaalisten tuotantojen tuotantotukiin osoitettu 10 milj. euroa on rajattu leikkausten ulkopuolelle eikä sisälly edellä olevaan tarkasteluun.) Kun myös vienninedistämisen palvelujärjestelmä on murroksessa, olisi jatkossa syytä kiinnittää aivan erityistä huomiota siihen, ettei korkeatasoinen T&K-toimintamme jää puutteellisesti hyödynnetyksi. Tavoiteltu talouskasvu syntyy vasta onnistuneista kaupoista kohdemarkkinoilla.

Kemppainen Hannu
Innovaatorahoituskeskus Business Finland